

PŘED GENIALITOU JE TŘEBA SMEKNOUT

Jako osmnáctiletý se Brazilec Pelé zaskvěl grandiózním gólem do sítě Juventusu. Příhrávku z pravé strany zpracoval nevídaným způsobem: míč si vzduchem překopl přes prvního protihráče, totéž udělal i s druhým a třetím bekem, pak si balón pustil na koleno, lehce ho přitukl znovu na kopačku, obloučkem se zbavil také brankáře a hlavou poslal míč do sítě. Během celé akce pustil míč pouze jednou na zem, a to při jeho zpracování. Tři hráče včetně gólmana obelstil bez dopadu míče na trávník!

● Nůžky v Pelého podání.

Jiná epizoda. Nabíhající Pelé dostal od spoluhráče Tostãa křížnou přihrávku mezi dvěma Uruguayci, brankář Mazurkiewicz vyběhl, Pelé se však míče ani nedotkl, pustil si ho podél gólmana, toho oběhl z druhé strany a nikým neatakován vyslal míč na prázdnou branku.

Do třetice Pelé. V dresu Santosu převzal míč na půlce hřiště, prvního obránce se zbavil jeslemi levou nohou. Před hranicí šestnáctky to vypadalo, že skončí v presu dvou bránících protihráčů, ale jednomu se vyhnul, druhému dal opět jesle, pro změnu pravačkou, a už se řítí sám na brankáře. Tomu poslal míč k levé tyči do sítě.

Diego Maradona se v zápase proti Anglii na MS 1986 zmocnil míče ještě na vlastní polovině hřiště, otočkou se zbavil Beardsleye a Reida, kličkou obe-

šel Butchera, bleskově oklamal rovněž Fenwicka a počkal si na vybíhajícího brankáře Shiltona, jemuž udělal kličku do zdánlivě nevýhodnější strany, kde ji ovšem gólman nečekal, a v momentu, kdy se zdálo, že ho vracející se Butcher dostihne, bleskově poslal míč do prázdné branky.

Jindy Maradona při rychlém protiútku Barcelony sprintoval s míčem od půlky hřiště. Když proti němu vyběhl gólman, zbavil se ho kličkou doprava a stačilo trefit prázdnou branku. Ale asi usoudil, že není v ideálním střeleckém úhlu, možná že si jen chtěl ještě trochu pohrát, a tak místo střely míč přidržel, zasekáváčkou oklamal dobíhajícího obránce a teprve pak míč dopravil do sítě.

Dalo by se pokračovat, mohl bych nabídnout podobné góly z kopaček Cruyffa, Zica, Garrinchy, Platiniho, Zidana, Ronaldinha, Cristiana RONALDA, Messiho... Společným jmenovatelem těchto nádherných fotbalových akcí je hráčova genialita. Vstřelit gól ránou ze 30 metrů, to se povede jednou za život skoro každému dobrému fotbalistovi. Výjimečně talentovaní to ovšem dokážou pětkrát i desetkrát za sezonu. Prokličkovat lesem protihráčů, zopakovat to za týden, za měsíc, to vyžaduje ještě mnohem víc. Mít talent, mimořádné nadání, tvořivost, natrénováno, být sebevědomý, v mnoha směrech zvláštní.

O fotbale se říká, že je to nejkolektivnější ze všech kolektivních sportů. Přesto jsou rozhodujícím činitelem úspěchu výjimečné osobnosti.

Ve svém novinářském životě jsem si často lámal hlavu, jak je možné, že i člověk s průměrným IQ má na hřišti geniální nápady. Hráč, který ze sebe při interview stěží vymáčkne souvislou větu, sotva vyběhl

● Jedna z Pelého fint: v zápase s Uruguayí na MS 1970 klamným pohybem pustil míč podél brankáře Mazurkiewicze.

na trávník, vymyslel na soupeře takovou báječnou lumpárnu, že mi poskočilo srdce. Musel jsem se dopracovat k poznání, že jsou to dvě různé veličiny.

Talent je něco, co má člověk dáno, s čím se narodil. Může být všestranný, ale také jen velmi úzce zaměřený. Biologickým základem je vloh. Je to tak mimořádně hutná porce talentu soustředěného jen určitým směrem, že vysoce převyšuje všechny ostatní a vede ke vzniku geniálních vědeckých vynálezů, jako třeba v případě Alberta Einsteina, nebo uměleckých děl Michelangela, ke sportovním výkonům Emila Zátopka či Pelého, které se obřím písmem nemsazatelně zapsaly do historie.

K fotbalu však potřebujeme nejen nohy a mozek. Velmi důležité jsou i emoce a pocity. Mezi veličiny důležité pro dosažení úspěchu patří vedle motivace, přátelskosti, oblíbenosti a laskavosti také nezávislost a nepřizpůsobivost. Geniální lidé se většinou špatně přizpůsobovali daným zvyklostem, a proto vytvářeli svá vlastní kritéria správnosti. Jeden by se divil, co jsou emoce schopny vyprodukovat obdivuhodného, ale i ostudného a odsouzeníhodného. Právě v tomhle byl Maradona mistrem – krásnou herní akcí dokázal nadchnout, ale naproti tomu chováním na hřišti své obdivovatele často rozesmutil a nepřátele rozzuřil doběla. Naopak třeba liberijský útočník George

● *Brazilec Pelé si věděl rady téměř v každé situaci.*

● *Odvrácená tvář „fotbalového krále“ Pelého – to byla jen naprosto řídká výjimka.*

● *Alfredo di Stéfano v dresu Barcelony, za kterou nastoupil dřív, než se stal hráčem Realu Madrid.*

● *Vedle tvrdé střely se uměl Ferenc Puskás s míčem i pomazlit.*

Weah, nejlepší světový hráč roku 1995, dokázal svou přirozenou inteligencí a autoritou nejen nahromadit majetek a zaplatit svým chudým příbuzným studia, ale přispívat i na boj proti AIDS nebo na výstavbu dětských nemocnic v rodné zemi, kde dokonce kandidoval na post prezidenta republiky.

Kdo je největším géniem světového fotbalu? Dlouho platilo, a podle mnohých stále platí, že fotbalovým králem je Pelé. Jistě i před ním existovali geniální hráči. Ale on byl první, kdo v sobě skloubil všechny prvky moderního fotbalu. Díky mimořádnému pohybovému talentu byla jeho elastická hra krásná na pohled. Nepochybně měl štěstí na dobu, v níž se narodil. V Evropě sílil vliv masových médií, rozmáhala se televize, firmy pochopily, že sport lze dobře využít k reklamě. A nemalou roli v Pelého zbožštění rovněž sehrál dojemný příběh o chudém brazilském chlapci, který k bohatství přišel.

Od jisté doby, zejména od MS 1986, měl vážného soka v Maradonovi. Oba příroda obdarovala všemi předpoklady, o nichž tady už byla řeč. Měli nesmírné hráčské kouzlo. Pelé okouznil lehkostí a chlapeckou radostí ze hry. Maradona přinesl fotbalu obrovskou energii a sílu v nohou, ďábelský temperament, který Pelé v takové míře nevlastnil. Bylo až neuvěřitelné, jak se svojí kulaťoučkou postavou dokázal při vedení míče vyvinout tak úžasnou rychlost. Oba byli ohromně úspěšní.

Většího sportovního ducha měl Pelé. Ne že by byl svatoušek, existuje fotodokumentace okamžiku, kdy na hřišti úřadoval v pěstním souboji. Ale Maradonovo konto čítá mnohem víc hříčků. Vyloučení na světovém šampionátu, neregulární gól rukou v přímém televizním přenosu do celého světa, střelba ze zbraně na dotěrné novináře a především užívání dopingu, kvůli němuž musel dvakrát pykat zákazem činnosti, což ho okradlo o část jeho plodné kariéry.

Sportovní duch většinou zápasy nevyhrává – zda naštěstí, nebo naneštěstí, na to si odpovězte sami. Asi jak kdy. Rozhodující jsou góly. V národním mužstvu jich Pelé vstřelil 77 a potřeboval na to 92 utkání. Maradona v 91 zápasech za Argentinu zaznamenal jen 34 střeleckých úspěchů, protože často hrával stažený do středové řady. Pelé se stal mistrem světa třikrát (1958, 1962 a 1970), přičemž se představil na čtyřech šampionátech. Maradonovi patří jeden titul mistra světa (1986), navíc hrál jednou ve finále (1990), celkem startoval také na čtyřech mistrov-

stvích. Na vrcholné světové scéně se Pelé poprvé objevil v 17, zatímco Maradona v 21 letech. Údaje o celkovém počtu vstřelených branek bývají často nepřesné. Někdo započítává jen mistrovská utkání, jiná statistika registruje i přátelské zápasy. Hovoří-li se v Pelého případě o čísle 1280, pak k němu nepochybně patří i góly vstřelené v mládežnické kategorii. Jeho krajan a předchůdce Artur Friedenreich jich prý, věřte nevěřte, vstřelil ještě víc...

Mezi Pelém a o deset let mladším Maradonou panuje letitá nevraživost, z velké části zaviněná a notně přizívovaná médií právě kvůli neustálému srovnávání těch dvou. Při jedné televizní show chtěli pánové Maradona a Pelé, už jako bývalí hráči, ukázat, že rivalita je pouhým výmyslem. Před zraky televizních diváků si vyměnili podepsané reprezentační dresy. Pak nechal Maradona přinést míč a vyzval Pelého ke společnému žonglování hlavou. Přihrávali si na jeden dotek, při čtrnácté hlavice Maradona míč chytil do rukou a šel se s Pelém obejmout. Bylo to samozřejmě především velké di-

● *Brazilské pravé křídlo Garrincha se vyznačovalo bleskovou kličkou a nadýchaným centrem.*

● *Pověstrný slalom Josefa Masopusta, ve své době jednoho z nejlepších ofenzivních záložníků na světě.*